

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din
Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SCOVENECE

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate; Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797
Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Če smo že pozabili na slovensko Koroško

Kako tužne so vse te oktoberske obletnice koroškega plebiscita. Tužne, ker nas spominjajo na narodni poraz, ki smo ga mi, še ne dva milijonski slovenski narod tako drago plačali, a tužne še mnogo bolj, ker nas skeleče opominjajo na resnico, da mi Slovenci narodne izgube tako hitro prebolimo. Če bi ne bilo oktoberskih obletnic, skromnih, strahopetnih, ko bojzljivo tehtamo besede, da bi se tujuce ne zamerili, ko boječe zatajujemo svojo boljšo stvar, ko si z besedo ne upamo na dan, z besedo, ki bi jo ponovilo milijon slovenskih grl, bi se večina izmed nas kmalu še spomnila, da se je pred 15 leti v veliki, za nas življenjski katastrofi odtrgal od našega narodnega telesa velik kos, ki je zapustil za seboj smrtno rano. Da mi teh skromnih obletnic, bi koroška rana bržkone sploh ne bolela več in brezbrizno bi šli vsak za svojim delom, ne meneč se za priložni klic vesti, da smo postali neka ohromela, pohabljená skupnost, ki je izgubila obliko, ker so ji odrezali skoraj tretjino telesa.

Tako pa se bodo vsaj za nekatere izmed nas, za liste, ki jim je slovenska domovina nekaj več kot glas praznega bobna, znižali ostri grebeni Karavank, da bomo gledali, kako onstran njih umira del našega naroda, ki je bil zibelka slovenske kulture. Morda bomo le slišali očitačo glas vesti, da »naš bil nekdanj je ves ta raj, očeto našim domovina« in »da tuj narod tod se širi zdaj, naš raj pa tujevc je lastina.« Približali se bomo vsaj za nekaj ur zopet problemu Koroške, ne kot nekemu oddaljenemu, nam tujemu vprašanju, ampak kot našemu slovenskemu vprašanju, ki je izrezano iz našega narodnega telesa in iz cele naše kulturne biti. Pojem slovenske domovine, ki ga mi vsi kaj radi priključimo svojim dnevnim osebnim ali političnim potrebam, ki nam jih tuji narajujejo, se bo danes le zopet enkrat razširil kot slika iz senj ter bo objel vse ono, kar je naše po duhu, naše po krvi, naše po zemlji, ki so jo naši davni dedji zasedali, a so jo potomci pripravili. Čutili se bomo zopet večje, bolj pomolne, ker bomo v duhu šli gledat slovenske mejnike ob jadranski obali in po koroških hribih, ker jih bomo šli gledat tudi nazaj v zgodovino, mejnike naše slovenske domovine, ko so ponosno stali daleč na severu ob Donavi in daleč na zapadu po rodovitnih planjavah Benečije. Vsaj nekateri izmed nas, pravimo, kajti na žalost mnogim tudi tega ni več mar.

Toda vse jadicovanje o raztelesenih slovenski domovini, vse sentimentalno prelihanje mehkih čuvstev o izgubljenih bratih je brezplodno. Ako nam vsakolekta obletnica koroškega plebiscita ne da nič drugega kot nekaj sentimentalnih članok; nekaj volilnih govorov, za katerimi stoji prazen nič, nekaj žvenketajočih zdravic in par neiskrenih vzdihljev, potem jih raji odpravimo. Pojem njih treba ni! Pojem je boljše, da svojega narodnega razkroja ne zaustavljamo s takšnimi brezplodnimi spomini, ampak vržemo roke v zrak ter potopimo svojo slovensko domovino, da bo mir pred njo.

Ker pa tega nečemo, ker nasprotno želimo, da bi v našem narodu, naj prebiva v mejah naše narodne države ali izven nje, vendar enkrat z elementarno silo vstala zares narodna zavest, ki ne dopušča, da bi se izgubila le ena kapljica slovenske krvi in le en kvadratni meter slovenske zemlje, narodna zavest, ki bo z nevpogljivo voljo in žrtvami vseh živih Slovencev ustvarila morda prvič v zgodovini realnost slovenske domovine, včlenjene v jugoslovansko narodno skupnost, nam mora koroški plebiscit nuditi resno priložnost, da si izprašamo svojo narodno vest in da si resno predložimo vprašanje, kako hočemo mi dejansko pomagati, da se bo narodnoobrambni boj na ogroženih slovenskih mejah tako razvil, da bomo ohranili vsaj to, kar je danes našega, če že ne bomo mogli dobiti nazaj, kar nam je bilo do včeraj ugrabljenega.

Da si izprašamo vest! Roko na srce in vprašajmo vsak samega sebe, če nas kaj boli, da so odrezali od našega narodnega telesa njega bistven del? Če nas kaj boli, da sedaj nasilno pomencujemo slovenske otroke in po slovenski zemlji naseljujejo tuj rod? Če nas kaj boli, ko zajema nemška poplava slovensko farno za slovensko farno, slovensko občino za slovensko občino? Če nas kaj boli, ko se pozabljeni slovenski rod na Koroškem z obupnimi kiki obrača do svojih sobratov in jih prosi za pomoč, da mu pomagajo bratje ugrabitve slovenskih kmetij po nemškem priseljenju? Če nas še kaj boli, ko beremo ali slišimo, da tuje brez kazni pobija slovenske fante zato, ker so to, kar se bahamo, da smo mi, namreč Slovenci? Ali smo storili svojo dolžnost, ali smo sploh kaj storili, da bi svoje sočuvstvovanje drugače izrazili kot z vzdihlji, z besednim ogorčenjem ali nadebudnimi govori, polnimi dobrih nasvetov? Ali smo bili podobni Nemcem, kjer ves narod kot en sam mož zasleduje usodo slehernega človeškega bitja, ki je nemške krvi in nemškega jezika, pa naj stanuje kjerkoli na zemeljski obli in kjer ves narod zastavlja svo silo avtoritete države, da maščuje krivico, storjeno nad enim samim nemškim sobratom, naj bo v tej državi ali v drugi? Da, izprašajmo si vest temeljito! Ali je za nas slovenska Koroška še naš narodni problem, ali pa komaj še neprijetna nadlega, če je prvo, potem naj slede dejanja, če je drugo, potem nikar ne uganjajmo več burk z ogrevanjem slovenske domovine!

Kako hočemo dejansko pomagati, da bo obrambni boj koroških Slovencev zmagovit in da ne bomo doživeli, da bodo naše narodnostne meje v prihodnjih letih polnjsene na Karavank, v pričakovanju, da jih tuji val ne potisne še bolj proti jugu. Kdo naj pomaga? Narod? Kdo pa je narod? Narod smo mi vsi! Milijon slovenskih človeških bitij, to je slovenski narod! In delo vsega milijona, napor slehernega člana narodne družine bo komaj zadostoval, da zaustavi plaz, ki se ruši na slovensko domovino. Na Koroškem teče naša narodnostna fronta. Če se zruši ta, kaj bo z naslednjim? Zato mislimo, da je skrajni čas, da naperimo vse svoje kulturne sile, združene v nebroju naših kulturnih in gospodarskih organizacij, za okrepitve naše narodnostne fronte na severu; skrajni čas, da dobi sleherno naše društvo svoj koroški odsek in svoj koroški fond in da ne bo

Ciano v Berlin - Göring v Pešto

Važni italijansko-nemški posveti

Berlin, 9. okt. b. V zunanjem ministrstvu potujejo vest, da pride dne 20. avgusta italijanski zunanji minister Ciano v spremstvu nemškega veleposlanika v Rimu barona von Hassela v Berlin. Pristavljajo pa, da potovanje italijanskega državnika v Nemčijo ni v nobeni zvezi s političnimi dogodki zadnjih dni, marveč, da je predvsem v zvezi z vprašanjem nove lokarske pogodbe. Prihod grofa Ciana v Berlin je bil skrbno pripravljen od italijanskega propagandnega ministra Alfierija, ki se že delj časa mudi v Berlinu in od veleposlanika von Hassela, ki mu prav za prav gre zasluga, da je do potovanja sploh prišlo.

V Berlinu trdijo, da bo avstrijski in sploh vsa podonavska vprašanje izločeno iz dnevnega reda posvetovanj med italijanskimi in nemškimi državniki, ker bo lokarsko vprašanje zahtevalo mnogo časa. Kajti Nemčija za lokarsko pogodbo, ki naj bi v obliki patka med Nemčijo, Francijo, Anglijo, Italijo in Belgijo za trajno zavarovala nemško-francosko in nemško-belgijsko mejo, ni prav navdušena in še vedno vsiljuje svoj dvostranski pakt med Nemčijo in Francijo pod pogojem, da sovjetska Rusija v to ne bo vmešana, ne posredno, ne neposredno. Prisotnost grofa Ciana v Berlinu hoče Hitler izkoristiti, da svoje pogoje za udeležbo pri lokarski konferenci spravi v sklad z italijansko zunanjo politiko v tem vprašanju.

V diplomatskih krogih pa so mnenja, da ima obisk italijanskega zunanjega ministra še drug pomen in da se bosta Nemčija in Italija pogovorili tudi o Podonavju, kjer je Italiji mnogo na tem ležeče, da vspostavi dobre gospodarske odnose med državami rimskega bloka, s katerimi ima tudi Nemčija dobre zveze, in državami Male zveze, z nekaterimi izmed njih stoji Nemčija istotako v odličnih odnosih.

Göring v Varšavo

Značilna za presojo mednarodnega položaja je vest, da se pripravljajo pruski ministrski predsednik in poveljnik nemškega letalstva general Göring oditi na lov na Poljsko, kamor hoče oditi prihodnji teden, tako, da bi se vrnil v Berlin, ko pride tja italijanski zunanji minister. Na Poljskem bo general Göring gost vrhovnega poveljnika poljske armade generala Smigly-Rydzja, ki naj bi mu poročal o svojih razgovorih s poveljnikom francoske armade ter mu baje tudi obrazložil možnosti sodelovanja Poljske pri gospodarski obnovitvi Podonavja v smislu nemških in italijanskih želja.

... ne v Varšavo

Poljsko zunanje ministrstvo je prihod generala Göringa zanikalo, toda v tukajšnjih političnih krogih razumejo zaničanje tako, da Göringov obisk ne bo uradnega niti poluradnega marveč izključno »zasebnega« značaja.

... pač pa na Dunaj in v Pešto

Dunaj, 9. oktobra. AA. (Havas) V dobropoučenih krogih trde, da predsednik pruske vlade Göring ne bo prišel na Dunaj, kamor pride te dni, v prav nobene stike z nobeno uradno osebnostjo. Göringovo bivanje v avstrijski prestolnici je čisto zasebnega značaja. General Göring si bo ogledal mestne znamenitosti, popoldne se bo pa odpeljal v Budimpešto.

Policija je razgnala nacionalne socialiste, ki so se bili davi zbrali blizu nemškega poslaštva, ker so mislili, da se je tam nastanil Göring.

Vedno bliže Madridu

Bele zmage na Guadarami

Rim, 9. okt. b. Po vesteh italijanskih listov je vprašanje padca Madrida le še vprašanje nekaj dni. Listi pri tem poudarjajo, da je popolna zmaga španskih nacionalistov danes izven vsakega dvoma. Vse zlate rezerve španske emisijske banke v Madridu je vlada poslala v Francijo, nekaj sto zabojev zlata pa je bilo vkrancanih na sovjetske trgovske ladje, ki so vsidrane v Kartageni. Tako »Giornale d'Italia«.

Gibraltar, 9. okt. b. Deset trimotornih bombnih letal je včeraj vse popoldne letalo nad Gibraltarsko ozino ter nadzorovalo štiri velike transportne ladje, ki so prevažale iz Maroka v Cadix, Algeciras, Seville ter Jerez 15.000 maroških čet in tujskih legionarjev ter ogromne množine vojnega materiala. Ko se je vršil ta transport, je priplula vladna križarka, ki pa so jo težki bombniki prisilili, da je morala zapeljati v Algeciras. Posadka križarke, sektoječa iz 23 mož, je bila takoj izkrcana ter streljana.

Madrid, 9. okt. b. V mestu se vedno bolj širijo vesti, da se bo v najkrajšem času pričela borba za samo mesto. Zaradi tega je vojni minister izdal povelje, da se morajo ugasniti ponoči vse luči, na cesti pa po 11. uri ne sme biti nihče. Vsakdo, ki bi bil po tej uri na madridskih ulicah, bo aretiran. Ta ukrep je izdal vojni minister predvsem zaradi tega, ker se boji, da bi onih 5000 fašistov, o katerih je govoril general Franco, padlo v hrbet rdečim četam in napravilo zmedo, ki bi se končala s katastrofalnim porazom vladnih čet.

Pariz, 9. oktobra. b. Po vesteh iz Španije, ki prihajajo z obeh strani, se vidi, da se je začela odločilna borba za Madrid. Bele čete so vrgle na bojišče vse svoje razpoložljive sile z močnim topništvom in še močnejšim letalstvom. Letala so ves večerajšnji dan napadala tako proti Madridu, kakor tudi proti španskim lukam v Sredozemskem morju. Trdi se, da so bela letala včeraj na več kra-

jih popolnoma uničila progo Madrid-Valencia, tako, da je železniška zveza z Madridom prekinjena. Bela letala so razbila tudi postajo Aruniozo, ki je nesposobna za vsak promet.

Iz Alicante poročajo, da pride jutri pred izredno vojaško sodišče Antonio Prima de Rivera, voditelj španske falange. Bržkone bo obsojen na smrt in takoj ustreljen.

Francija obrača hrbet rdeči Španiji

Pariz, 9. oktobra. Že nekaj mesecev je opazovati trajno tiho nasprotje med zunanjo politiko, kakor jo komandira francoska ljudska fronta in realno politiko Quai d'Orsay. Zlasti se to opazuje v španskem vprašanju. Francosko javno mnenje prihaja do prepričanja, da je zunanja politika ljudske fronte, ki je brezpogojno predpostavljala zmago španskih marksistov, temeljila na napačnih osnovah. Dejstva namreč se razvijajo v Španiji popolnoma drugače, kakor bi želel g. Leon Blum in njegovi tovariši. Zato se množe glasovi, ki opozarjajo na to, da bi bilo za Francijo škodljivo, ko bi ne gledala dogodkov v Španiji realno in si s kakšnimi nepremišljenimi koraki odbila tradicionalno prijateljstvo španskega naroda.

V tem priznanju pričinja Quai d'Orsay vidno preusmerjati zadržanje francoske politike napram novi vstajajoči Španiji. Javljajo se celo znaki, iz katerih se da sklepati, da so navezane že gotove vezi oficijelnih francoskih krogov s španskimi nacionalisti.

Victor Antonescu, romunski zunanji minister, ki se je sredi poldneva skozi Ljubljano na dvodnevni obisk pri našem predsedniku vlade

Tukajšnji desničarski listi trdijo, da zlato, ki ga pošilja sedaj španska vlada v Francijo, ni namenjeno kot plačilo za dobavo vojnega materiala, temveč ga madridska vlada nalaga za sebe, da bi potem s tem denarjem lahko nadaljevala akcijo na tujem ozemlju. Listi trdijo, da je takšen način odtujitve zlata protustaven, ker je dovoljeno vladi izvoziti iz Španije samo višek z zakonom določenega pokritja španske pezeze.

London, 9. okt. b. Po zadnjih vesteh iz Španije so bele čete na gudaramskem bojišču včeraj z naglim naskokom zavzele Siguenzo ter s tem izpolnile obroč s te strani. Največji uspeh so imeli uporniki včeraj zasedbo Naval Perala, ki ga bo vlada silno pogrešala. Poveljnik te važne postojanke je bil neki kaplar, ki se je pokazal popolnoma nesposobnega ter so bele čete zavzele to strategično tako važno točko skoraj brez vsakih izgub. Vladne čete so hotele dvigniti v zrak velika skladišča orožja in municije, kar pa se jim ni posrečilo, ker so bele čete takoj pogasile požar.

Ne potrjujejo se vesti, da bi bile vladne čete prodrle v srce Ovieda in da bi se vodile krvave borbe po ulicah. Bele čete še naprej dobivajo okrepitev in dovoljne množine hrane in vojnega materiala, ker so bele pomorske sile postale popolni gospodar Gibraltarske ožine. Tako je prišlo samo včeraj 10 ladij z ogromnim vojnim materialom in številnim ojačenjem posadk.

Madrid, 9. oktobra. AA. (Havas) Razširil se je glas, da je v pouličnih bojih v Oviedu padel Ksavier Buenos, socialistični prvak in ravnatelj nekega levičarskega lista. Ugotovili so pa, da je le lažje ranjen.

Komunistična nevarnost v Sredozemlju

Članek v »Osservatore Romano«

Rim, 9. oktobra. b. Vatikansko glasilo »Osservatore Romano« objavlja zelo poučen članek o komunistični nevarnosti v Sredozemlju. Vatikanski list proučuje vse obstoječe možnosti in smeri, po katerih bi se lahko sovjetska Rusija politično razširila in ugotavlja, da je najbolj nevarna točka na

nikogar v odrešeni slovenski deželi, ki bi ne bil član tega odseka in ne dobrotnik tega obrambnega sklada. Seje potem, ko smo kot slovenski narod pokazali svojo narodno poštrevnost, bomo smeli upravičeno pričakovati tudi od države, da z mednarodnimi pravnimi sredstvi, ki se obstojajo, podpre našo voljo.

Toda ta dokaz bo treba prinesiti. Naj vzklije iz današnje obletnice plebiscita, da se ne bo zgodilo, kot se je dogajalo sedaj že 15 let, da so naslednji dan po obletnici sivi grebeni Karavank zopet šinili v sinje višave in nam zaprli pogled na »naš nekdanji raj«, v naših srcih pa zamorili vsako razumevanje za pravi pojem o slovenski domovini in slovenskem narodu.

Dardanelah. Komunistično ofenzivo zadržuje na Baltiku strah pred hitlerjevskim protidardanom, pot v osrčje Evrope mu je zaprta po poljski velenosti. V Podonavju ne more prodirati zaradi nasprotstva Italije, Nemčije in predvsem zaradi odločnega nasprotstva Jugoslavije. Zaradi tega si je izbral edino še odprto pot skozi Dardanele, to se pravi skozi Turčijo. Po tej poti pošilja sovjetska Rusija orožje in propagadni denar španskim anarhistom. Po tej poti se razliva tudi komunistična propaganda po vseh predelih Sredozemlja. V Grčiji je komunistični dotok nasilno zastavil Metakasa. V Palestini, Siriji in severnoafriških krajih pa nemoteno napreduje. Le tako je treba razlagati nevsaljeno prijateljstvo med Turčijo in sovjetsko Rusijo. In tukaj je treba iskati tudi vire za bodoče napetosti, ki morajo v Sredozemlju nastati.

Zemunska vremenska napoved: Oblačno v vsej kraljevini.

Dunajska vrem. napoved: Zbojšanje vremena bo le kratko, še zmeraj mraz.

cionalisti. Gre za to, da se francosko-špansko prijateljstvo nadaljuje tudi pod novimi oblastniki in da se Francija ne obremeni še z novo skrbjo, da bi morala stražiti svojo mejo tudi na Pirenejih.

Da diskretni stiki niso ostali brez uspeha, je mogoče sklepati iz jako prisrčnih izjav, ki jih je podal general Franco nekaterim francoskim vodilnim narodnim listom, v katerih izraža prepričanje, da bo tudi bodoča Španija v dobrih odnosih s Francijo. Že danes je mogoče z gotovostjo reči, da v slučaju padca Madrida Quai d'Orsay ne bo okleval nekdanje »upornike« v celem obsegu priznati za legalno vlado in da ga nikakor ni volja, kakor bi hoteli nekateri francoski marksisti, da iz Largo Caballero v Ženevi napravijo drugega nečesa.

Pozornost je zbudilo, da je včeraj španska ladja v Marseilleu zopet izkrcala 250 zabojev zlata in ga poslala v tresore francoske madridske banke. To pošiljanje zlata v inozemstvo preseneča radi tega, ker je madridska vlada izdala prepoved o izvažanju zlata. V Parizu so splošno prepričanja, da ne gre za drugega, kakor za kapitalije uglednih marksistov, ki hočejo svoj denar pravočasno spraviti na varno, da si preskrbe v slučaju potrebe kar moč ugodno priložnost.

Desničarski dnevnik »Le Jour« zopet ostro napada ministra za zračni promet Cota, čigar simpatije za madridsko vlado so nedvomno dokazane. List spominja na to, da se minister nič ne žuri, da bi dobil v domovino letala družbe Air France, ki jih je zaplenila madridska vlada, da jih uporablja v vojne namene. Pač pa je minister Cot ravno v tem trenutku, ko je usoda Madrida na kocki, odločno pritisnil na imenovano zrakoplovno družbo, da zopet vzpostavi redni promet med Parizom, Madridom, oziroma med Madridom in Alicante. To je tembolj čudno, ker so vsi francoski državljani že davno bili spravljeni na varno. List je mnenja, da je minister Cot storil to radi tega, da voditeljem levičarske vlade omogoči pravočasen pobež iz ogroženega Madrida.

Isti dnevnik stavlja na Cota jako neprijetno vprašanje, kaj je v velikih zabojih, ki jih mora Air France vedno znova prevažati v Madrid. »Jour« trdi, da je nedavno bilo 14 velikih zabojev na ta način prepeljanih v Madrid, v katerih naj bi bilo orožje. Istotako ugotavlja »Jour«, da se neprestano spuščajo na francoskem letališču Montandran pri Tolouzu španska letala levičarske vlade in da jih tamkaj popravljajo francoski tehnični strokovnjaki.

Jeruzalem, 9. oktobra. c. Pri Tulkaremu so Arabci napadli angleške tanke. Tanki so streljali na arabske upornike in potrestili 15 Arabcev.

Pariz — kralju Aleksandru

Veličastna manifestacija francosko-jugoslovanskega prijateljstva

Pariz, 9. oktobra. AA. Današnja slovesnost odkritja spomenika kralju Petru I. Velikemu Osvoboditelju in viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju je bila nenavadno imponantna. Tik pred začetkom slavnosti je veljala vsa pozornost oddelku jugoslovanskega pehotnega polka kraljeve garde, ki je stal pred spomenikom, poleg katerega stoji tudi odposlanstvo jugoslovanskega oficirskega zbora. Na levi od spomenika stoji gojenci francoske vojaške akademije v Saint-Cyru v slikovitih paradih uniformah.

Ob 2.50 je prispel pred spomenik jugoslovanski vojni minister armijski general Marić v družbi predsednika belgrajskega občinskega odbora jugoslovanskega vojaškega odposlanca in svojega kabinetnega šefa. General Marić je obhodil oddelke pehotnega polka kraljeve garde, čigar odgovor na pozdrav je zbudil med zbranim občinskim veliko pozornost.

Se prej je prišel jugoslovanski poslanik v Parizu dr. Purić s poslanškim svetnikom Simićem in poslanikim osebjem. Nahajali so se tu tudi člani jugoslovanskega vojaškega odposlanstva v Parizu, odposlanci jugoslovanske narodne skupščine in mesta Belgrada ter delegacije bivših bojevnikov s solunske fronte, Poilus d'Orient. Medtem ko so člani diplomatskega zbora zasedli prostore na tribuni, se je odposlanstvo bivših vojakov s svojimi zastavami zbralo okoli spomenika. Med navzočimi visokimi osebnostmi so bili maršal Petain, general George, ki ga je atentator v Marseju ranil, itd. Med mnogimi uglednimi osebnostmi, vojaškimi in civilnimi, je stal tukaj tudi Edouard Soulier, predsednik odbora za zgradbo spomenika, Louis Marin, bivši minister in veliki prijatelj Jugoslavije, François Pietri, bivši mornariški minister in drugi.

Medtem se je elišalo povelje »Mirno!« poveljnika častne čete republikanske garde, zbrane ne daleč od jugoslovanskega oddelka — napoved prihoda predsednika republike Lebruna. Francoski državni poglavar se je pripeljal z avtomobilom v spremstvu pol eksadrona konjeniške republikanske garde. Godba zaigra jugoslovansko himno in marsjezo.

Govor našega vojnega ministra

Gospod predsednik republike, gospod maršal, gospodje ministri, gospodje generali, gospod predsednik odbora — dame in gospodje! Pod svežim in bolešnim vtisom kraljeve smrti viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja se v imenu jugoslovanskega naroda in jugoslovanske vlade ter jugoslovanske vojske s posebno pietetjo pred tem spomenikom klanjam spominu na njega in na njegovega zvišenega roditelja pokojnega kralja Petra I. Velikega Osvoboditelja, teh dveh največjih in najbolj zaslužnih vladarjev v zgodovini našega jugoslovanskega naroda, ter se obenem v imenu jugoslovanske vlade in jugoslovanskega naroda toplo zahvalim predsedniku francoske republike, njegovi ekscelenci Albertu Lebrunu, gospodom ministrom, predsedniku občine mesta Pariza, ter vsem drugim odličnikom in pariškemu meščanstvu za to lepo pozornost, ki jo je tudi to pot izkazalo kraljevini Jugoslaviji z navzočnostjo pri tej lepi svečanosti odkritja spomenika našima velikanoma. Posebna zahvala kraljevske jugoslovanske vlade gre odboru za gradbo tega spomenika in častnemu predsedniku odbora maršalu francoske vojske in jugoslovanskemu vojvodi Franchetu d'Esperayu, proslavljenemu poveljniku nekdanje s slavo ovenčane vzhodne armade, dalje predsedniku odbora Louisu Marinu, predsedniku društva begunciev iz vojnega ujetništva in njegovim sodelavcem, ki so na tolikan lep in dostojanstven način v sru Francije, v njeni prestolnici, ovekovetili spomin na dva jugoslovanska vladarja, odlična prijatelja in zaveznika Francije.

Gospo in gospodje! Ta spomenik, zgrajen z dobro voljo vseh slojev francoske države, je nov dokaz pietetse vsega francoskega naroda do jugoslovanskih velikanov njihovih vsehstih in vdanih zaveznikov. Tako se bo ta duhovna zveza med

Svečanost je od vsega početka zbujała nepopisen vtis na občinstvo. Na častni tribuni so predsednika republike Lebruna sprejeli vojni minister Daladier, zunanji minister Delbos, bivši minister Paul Boncour, bivši predsednik republike Millerand in druge ugledne osebnosti.

Svečanost se je začela z lepim govorom predsednika odbora za zgradbo spomenika Edouarda Soulierja.

Za Soulierjem je govoril maršal francoske vojske in jugoslov. vojvoda Franchet d'Esperay, častni predsednik odbora za zgradbo spomenika, ki je med drugim tudi dejal:

Spomenik, ki ga danes na dan druge obletnice velikega hudočinstva s pietetjo našega naroda postavljamo dvojnega, kralju Petru I. Osvoboditelju in Aleksandru Zedinitelju, bi bil mogel po pravici biti posvečen prijateljstvu, in sicer prijateljstvu, ki gre tako daleč, da samega sebe žrtvuje, da žrtvuje svojo lastno kri.

Mir ni zrahljal zvez, ustvarjenih med vojno med Francijo in Jugoslavijo. Kralj Zedinitelj je izgradil svojo veliko delo, naslanjaje se na francosko prijateljstvo. Kot temelj temu delu je služila čudovita vojska, prekaljena v treh vojnah. Danes se Jugoslavija more smatrati enakovredno najstarejšim in najmočnejšim narodom. To je delo kralja Aleksandra, delo, ki ga nadaljuje vlada Nj. Vel. kralja Petra II. Veliki pomen, ki ga pripisuje temu delu, je pokazal s tem, da je kot svojega zastopnika poslal v Pariz ministra za vojsko in mornarico, odličnega generala Marića, o čigar vrednosti sem se imel osebno priložnost prepričati. Naj bo ta spomenik nesmrtna priča temu. Ta spomenik je izkazovanje spoštovanja našega naroda, ta spomenik ni zgrajen s podporo, izglasovano v parlamentu, temveč zares s prostovoljnimi in nežnimi prispevki iz naroda.

Za maršalom je govoril predsednik občinskega odbora Raymond Laurent.

Za predsednikom občine Laurentom je povzel besedo jugoslovanski vojni minister armijski general Marić. Izvajal je:

jugoslovanskim in francoskim narodom od danes, če smemo tako reči, še okrepila, ker bo temeljila na belgrajskem spomeniku hvala našemu prijatelju in tem pariškem spomeniku, ki ga danes odkrivamo. Obenem bo ta spomenik tudi kraj romanja Jugoslovancov, ki uživajo gostoljubje Francije. Tu se bodo napajali z ljubeznijo in priznanjem plemenitemu francoskemu narodu, prežetim z duhom svojih velikanov, da se osposobijo za delo v srečo in napredek svojega naroda.

Čut prijateljstva in zvestobe našega naroda do Francije sta globoko in čvrsto ukoreninjena. Vzdržal bo tudi najhujše preizkušnje, ker ne izvira od večeraj, temveč je tradicionalen in sega nazaj še v prve stike naših narodov. Ne bom govoril o zvezi, ko je princesa Helena Anjou sedela na prestolu srbskem, in tudi ne o zvezi, ki je obstajala v dobi nesmrtnega vodje Karagjorgja, in tiste, ki so obstajale v dobi ilirske kraljevine. Pri ustvarjanju srbske vojske v drugi polovici 19. stoletja je sodeloval tudi francoski polkovnik Mondain kot minister za vojsko v kneževini Srbiji. Srbska vojska je imela nekaj časa tudi uniforme in čepice francoskega naroda. Potemee neumrla vodja Karagjorgja, blagopokojni kralj Peter I. Veliki Osvoboditelj, se je tudi šolal na Francoskem, saj je bil častnik francoske vojske in se je v njenih vrstah boril. Bil je tudi ranjen in je s svojo krvjo dokazal svojo ljubezen in zvestobo do Francije. Dobil je zato visoko odlikovanje legije časti. Ko je odhajal s Francoskega in iz njene vojske 6. marca 1871, je kralj Peter I. v svoji ostavki navedel tudi tole:

»Smatral bom za enega izmed najdragocenejših spominov svoje kariere čas, ki sem ga imel čast prebiti pod francosko zastavo. Ta spomin bo ohranjen v tradiciji našega doma.«

In res se je ta spomin ohranil. Njegovo prijateljstvo in ljubezen se nista ohladili. Narobe, posrečilo se mu je ta čustva prenesti še na svoj narod. Kralj Zedinitelj je od svojega požitkovnega očeta podedoval ljubezen do Francije. Kot mladi regent je bil zvest in udan zaveznik francoskega naroda. Njegova ljubezen in privrženost Franciji je dosegla višek in je ostala neomajna, ko je plemenita Francija v dneh najtežje preizkušnje srbskega naroda, ko je trpel svojo goloto, dala svojo prijateljsko roko in sprejela bežeči srbski narod in mu izkazala gostoljubnost, ki je nikoli ne bo pozabil. Razen tega je Francija omogočila preureditev in oskrbo decimirane srbske vojske, neoborožene, gole in bosonoge, ki se je le po tej zaslugi hitro opomogla in ponovno nastopila na prizorišču vojne, kjer je doživela svoj triumf in kjer je skupaj s hrabriimi sinovi velike Francije in s pomočjo drugih zaveznikov izvojevala svobodo in zedinjenje jugoslovanskega naroda.

Vse to je pripomoglo, da je blagopokojni viteški kralj Zedinitelj tudi po vojni ostal zvest zaveznik Francije. Z njim je bil v tem pogledu istih misli ves jugoslovanski narod, čigar sinovi so se že pred vojno, posebno pa med vojno in po vojni šolali in pripravljali za življenje na Francoskem. Blagopokojni viteški kralj Zedinitelj, ki je na bojnem polju dokazal svoje prijateljstvo in ljubezen do Francije, je po končani vojni zastavil vse svoje sile na izgradnjo in ureditev evropskega miru in si pri tem ni prizanašal. Pri tej borbi ga je pot prinesla na Francosko, kamor je pred dvema letoma prišel z zvišeno idejo miru med narodi. Razbojniški revolverski strelji, ki so pretrgali njegovo življenje, so te načrte onemogočili in ni dosegel svojega cilja. Toda njegove zvišene ideje se niso izgubile. Ostale so kakor sveto volilo, sprejete po njegovem blagem viteškem nasledniku kralju Petru II., po kraljevskem namestništvu in vsem jugoslovanskem narodu, in so postale zvezdovodnica. Njegova mučeniška kri, prelita na marsejskem tlaku, se je pomešala s krvjo francoskega velikana Louisa Barthouja, francoskega zunanjega ministra, in proslavljenega generala Georgea, in to bo nadaljevalo njegovo veliko delo in se bolj uvrstilo prijateljske zveze med obema prijateljskima in zavezniskima narodoma, pobornikoma svetovnega miru.

Gradnja in odkritje tega spomenika na tako vidnem kraju sredi Pariza je nov dokaz velikega dela in neomajnega prijateljstva med francoskim in jugoslovanskim narodom. Prepričani bodite, gospodje in gospe, da bo to delo pietetse francoskega naroda globoko ganilo naš jugoslovanski narod in ga bo naš narod znal ceniti. Mnogo lažje mu bo prenašati bolest in tugo za svojima ne-

umrljivima velikanoma, ko bo vedel, da tudi plemeniti francoski narod skupaj z njim čuva svež spomin nanju, ko jima postavlja tako imponanten spomenik v sru Francije, v njegovi prestolnici, v Parizu.

Junaki, sinovi in hčere velike in močne kraljevine! Priče ste te velike in za nas tužne svečanosti, s katero veliki francoski narod, tradicionalni prijatelj našega naroda, izkazuje spoštovanje našima največjima in najbolj zaslužnima vladarjema, sinovoma našega naroda, v svoji veliki in slavni prestolnici. Pomnite to danes in ko se boste vi vojaki vrnili v našo domovino, pripovedujte svojim tovarišem in prijateljem, da so francoski vojaki, ki so se z nami z ramo ob ramo junsko borili za našo svobodo in zedinjenje, kakor tudi ves francoski narod še zmerom naši iskreni prijatelji in zvesti zavezniki. Bodite ponosni na to

predsednik francoske republike Albert Lebrun

in je izvajal:

Gospod poslanik kraljevine Jugoslavije, gospodje generali, gospoda! Pretekli sta dve leti, odkar se je Pariz pripravil, da z veseljem sprejme Nj. Vel. kralja Aleksandra in kraljico Marijo, ki sta imela priti in prvič uradno obiskati našo deželo. Viteški kralj, čigar zgodovinska postava se v zgodovini primerja s postavo velikega kralja Petra, je bil že s simpatijami znan Parizanom po svoji skromnosti in postenosti ter izredni čistosti zasebnega življenja, po plemenitosti in veličini svojega javnega življenja, popolnoma posvečenega blaginji svojega naroda. Ljudje so si mogli predstavljati tisto sliko, ki jo je slava splošno proslavila, sliko junaka, ki se je s peščico mož upiral petkratni premoči sovražnika in čigar obroču se je iztrgal in v epopeji, vredni, da navdahne pesmi novega Homerja, se pretolkel čez alpske gore do Jadrana s svojimi decimiranimi četami, ki so bile utrjene, a nikoli poražene in ki so bile pripravljene na drugih bojišč osvoboditi izgubljeno domovino. Vsi so se ga radi spominjali kot mladega vladarja, prodirljivega in živiga pogleda, iz katerega je zdaj pa zdaj udaril goreč plamen z blagim nasmehom, ki je izdajal ljubko občutljivost človeka mirnega nastopa, ki je zbujał spoštovanje. Francija se je z veseljem pripravljala, da izkaže čast junaku, ki se je zmerom izkazal za njenega zvestega prijatelja in zvestega zaveznika ter gorečega spoštovalca. Aleksander I. je veselo hitel v ponosno Francijo, ko je iznenada počil glas o gnusnem atentatu. Nizkoletni morilci so preziraje sveti zakon naše tradicionalne gostoljubnosti dvignili roke na kralja. Na najstrašnejši način so na francoskih tleh prelili in pomešali v tragični in usodni solidarnosti v nesreči kri velikega jugoslovanskega vladarja in kri ministra naše republike, odličnega služabnika svoje domovine. Takrat je vso Francijo pretresla groza. Vsi Francozji so čutili neizmerno bolest in sočutje z Jugoslavijo. Čeprav je preteklo toliko časa, ne morem, da ne bi v svojem spominu obudil tožnega potovanja, ki sem ga storil v naše veliko sredozemsko pristanišče, kjer se je odigrala tragedija. Nad mestom je plaval globoka tišina, prepredenost je bila zapisana ljudem na obrazih. Še zdaj vidim poleg sarkofaga dva velika pokojnika in blede obraz kraljice, katere bol je še bolj potrdila njeno zlemenost in dostojanstvo. Zvečer smo skupaj spremlili smrtne ostanke njega, ki ga je ona objokovala, na palubo »Dubrovnik«, ki ga je dan prej vesela in ponosnega pripeljal. Peljal ga je zdaj v spremstvu objokane vdove, katere ustnice so mogle le še moliti. Naj bodo naše misli, ki se danes v spoštovanju obračajo k temu spomeniku, obrnejo k plemeniti kraljici, ki je tako pogumno prenašala tolikšne strahote usode. Poklonimo se pred njeno večno bolestjo. Nikoli ne bom pozabil pobožnega romanja, ki smo ga s člani vlade, z odposlanci parlamenta in vojske in pariške občine opazovali takrat v Jugoslaviji. Sele tako smo najbolje razumeli v tistem ozračju splošne bolesti tesne zveze, ki so z njegovim narodom družile tega vladarja, zares narodnega po njegovem poreku in po njegovem pojmovanju jugoslovanske stvarnosti. Še zdaj vidim tisti Belgrad, ki se nam je pokazal pri našem prihodu pokrit z oblaki, vidim ga z njegovimi trgi in ulicami, polnimi neme množice v vseh mogočih narodnih nošah, vidim častiljive kmete, ki so prišli iz vseh krajev države, vidim strah, ki jih je prevzel ob vesti, ki je prišla do njih o smrti očeta domovine. Potrpečljivo so čakali, da se jim dovoli, da se poklonijo pred kraljevim mrtvaškim vozom. Ves narod je obšlo eno samo vznemirjenje, toda narod je dal viden dokaz narodne zvestosti, moralne moči in zbranega dostojanstva. Stari vojaki s preplašenimi obrazi, katerih prsi so bile pokrite z raznimi odlikovanji, so tvorili špalir, njihovi obrazi so se po kopali v solzah, tolikšnih, kakršne so bile solze v obeh goste množice ljudi, ki so stali za vojaštvom. Litenje žensk in otrok, ki je spominjalo na antične pograbe, je spremljalo med hropenjem od dvora do saborne cerkve in postaje ta spoved, v katerem so stopali kralji, državni poglavarji in knezi. Oddelki zaveznikov četno so korakali pred to vojaško krsto in naš 150. pehotni polk iz Verduna s svojimi zastavami in fanfarami je izkazal čast zmagovalnemu vojskovodji. V duhu vidim tožni spoved, ki stopa proti Topoli, vidim ga, kako se pelje mimo postaj, vpo pot obdan z gostimi množicami ljudstva, klečečega na vlažni zemlji in držečega v rokah prižgane vočenke, za njimi pa prihaja konjenica in najbolj oddaljenih vasi in izkazuje poslednjo čast svojemu kralju. Naposled je krsta prispela na Oplenac do cerkve z bizantinsko kupolo, kjer bo Aleksander I. počival poleg svojega velikega prednika Karagjorgja in poleg svojega očeta. Slavni bojevniki sinovi se, naravno je, vračajo v rodno grudo, odkoder so prišli njihovi predniki. Mesto Pariz ne more opustiti, da se ne bi pridružilo bolesti vseh držav in da ne bi s spomenikom, dostojnim tega mesta, ovekovetilo spomina na kralja prosvetitelja, ki ga je zaradi strašne usode zamenjaval. Francija se pridružuje kultu, ki ga prijateljski in zavezniski narod goji do ustanovitve svojega narodnega edinstva, do velikega kralja Petra in do jugoslovanskega kralja Aleksandra I.

Francija izraža na moja usta svojo hvalačnost in svojo občudovanje do princa, ki se je nekoč v dneh nesreče boril zanj. Pogosto se dogaja, da baš v težkočah potečejo zgodnja leta tistih, ki so jim namenjena največja zgodovinska dejanja. Taka je bila tudi mladost princa Aleksandra. Ta mladi vladar, čigar ime bo za zmerom ostalo v francoskih sreih odmev hvalačnosti, je bil v Belgradu preživel tista ognjena leta v začetku tega stoletja, ko se je Srbija zbirala v pričakovanju bodočih preizkušenj. V treh vojnah, iz katerih je vzkli Jugoslavija, je princ Aleksander, ki mu je

prijateljstvo in prizadevanje si, da ga boste vredni.

In vi, dragi moji rojaki in rojakinje! Ne pozabite tega velikega dne, ne pozabite, da ste sinovi in hčere velikega jugoslovanskega naroda in spoštujte gostoljubje, ki se vam tu izkazuje, in ko se vam ponudi priložnost, obiščite ta spomenik, okrasite ga s cvetjem in poklonite se spominu naših velikih kraljev, ki sta vse svoje sile in se življenje svoje darovala v službo svojemu narodu, da mu ustvarita svobodo, enakost in bratstvo v zedinjeni, veliki in močni kraljevini Jugoslaviji. Pozivam vas, da vzkliknete: Slava kralju Petru I. Velikemu Osvoboditelju! Slava viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju! Obenem vas pa pozivam, da izkažete hvalačnost veliki Franciji in njenemu plemenitemu narodu z vzklikom: Vive la France!

Govor jugoslovanskega vojnega ministra generala Marića so prisotni pozdravili s frenetičnim vzklikanjem in ploskanjem. Opazilo se je, da je jugoslovanski vojni minister na današnji svečanosti prvič imel odlikovanje velikega križa legije časti, ki mu ga je danes dopoldne v imenu predsednika republike Lebruna pripel na prsa načelnik generalnega štaba general Gamelin.

Nato je povzel besedo

modri kralj Peter že zgodaj poveril vladavino, dal najprepričevalnejši primer sijajnih bojevnih vrlin. Ze mlademu generalu so se kazale bistvene lastnosti velikega državnega poglavarja, saj je pred bitkami v kratkih presledkih bojev princ Aleksander moral neprestano živeti za svoj narod, upirajoč se pogosto osebno sreči svoje nezlomljive volje. Po vojni se je mladi princ ognjevit ves predal ogromnemu miro-ljubnemu delu, ki mu je od takrat posvečal vso svojo skrb. Treba je bilo gospodarsko preurediti državo, ki jo je težko prizadela cela vrsta vojnih let. Treba je bilo izenačiti zakone raznih pokrajin, treba je bilo skratka ustvariti iz kraljevine eno politično in gospodarsko celoto, ki bi v materialnem pogledu postala viden okvir jugoslovanskega naroda. Ali bi se mar moglo takšno delo dobro izvesti, če ne bi bil kralj Aleksander v znatni meri, kakor je počel v junakiških časih, pokazal svoje čudovite energije, ki se skrivajo v slovanski duši? Na mednarodnem polju je bil mladi vladar zaščitnik politike odločne konstruktivnosti, ki sta ji bili zveza s Francijo in ustanovitev Male antante prvi temelji. Ko je razširil svoje delovanje in združil svoja prizadevanja s prizadevanjem vseh držav, ki so bile enako prežete s tem stališčem, je kralj Aleksander postavil čvrste in trajne temelje velikemu miru. Da se oceni pomen tega dela, so potrebna dolga stoletja bojev, ki jim je bil Balkanski polotok prizorišče. Sklenitev Balkanske zveze, kjer je bil kralj Aleksander tako iniciativno sodeloval, naj bo bodrilen primer tistim, ki si zadajajo nalogo, da obnove slovo med narodi. Vsekakor pomeni ta sporazum za Evropo nepozaben nauk. Kralj Aleksander, čigar vlada je bila tako tragično kratka, je pokazal v teku treh let, usodnih za njegov narod, vse najvišje vrline velikega državnika, ki so znale ustvariti in ohraniti narodno edinstvo. Nepretrgano sožitje z narodno dušo, vidovito poznanje vseh možnosti, globoko občutenje narodnih potreb, to so darovi, ki je Jugoslavija imela neprecenljivo srečo, da so se udeležili v tistem, ki je vodil njeno usodo. V tragični noči 9. oktobra 1934 je jugoslovanski narod dal po svojih zastopnikih v znak njegovega priznanja naziv, ki se bo ovekovetil: Viteški kralj Aleksander I. Tako bo oboževan junak, čigar spomin danes slavimo. Pod tem imenom se ga bodo spominjali potomci nesmrtnega jugoslovanskega naroda.

Z globokim ganotjem se spominjam dveh velikih postav, katerih spomin bo v naši prestolnici ovekovetil ta spomenik, in se s spoštovanjem klanjam kraljici Mariji in pošiljam jugoslovanski vladi in jugoslovanskemu narodu izraze francoskih simpatij ter prosim Nj. Vel. kralja Petra II., da naj izvoli sprejeti iskrene želje, ki jih goji moja država za srečo njegove vladavine.

Odlikovanje vojnega ministra

Pariz, 9. oktobra. AA. Danes dopoldne ob 10. je v palači francoskega generalnega štaba izročil šef francoskega generalnega štaba general Gamelin, obkrožen z generali Jamainom, Schweisgutom in Georgerom ter častniki glavnega generalnega štaba na svečan način v imenu predsednika francoske republike visoka francoska odlikovanja jugoslovanskemu voj. ministru armijskemu generalu Mariću, jugoslovanskemu vojaškemu odposlancu generalu Glišiću in več drugim jugoslovanskim oficirjem.

General Gamelin je osebno izročil jugoslovanskemu vojnemu ministru generalu Mariću red legije časti 1. stopnje, vojaškemu odposlancu generalu Glišiću red legije časti 3. stopnje, polkovniku Jevremoviću 4. stopnje, podpolkovniku Vojnoviću in majorjema Pavloviću in Simiću pa red legije časti viteške stopnje. Nato je pomočnik načelnika generalnega štaba general Schweisgut izročil več poročnikom in podporočnikom rde črne zvezde viteške stopnje.

Brzjojavni pozdrav kneza-namestnika

Topola, 9. oktobra. AA. Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle je poslal predsedniku francoske republike Lebrunu tele brzjojavko:

V trenutku odkritja spomenika, posvečenega spominu kralja Petra in kralja Aleksandra, ki naj ovekovetili imeni naših dveh velikih kraljev, ustanoviteljev Jugoslavije in vseh prijateljev Francije, ko se Jugoslavija vnovič spominja, da sree Francije skupaj utripa z njenimi, mi je do tega, da izrečem vaši ekscelenci v imenu Nj. Vel. kralja Jugoslavije čustva našega globokega prijateljstva do slavnega francoskega naroda in naše hvalačnosti za to manifestacijo simpatij. — Pavle.

Belgrad, 9. oktobra. AA. Brzjojavka, ki jo je poslal Albert Lebrun knezu-namestniku Pavlu se glasi:

V trenutku, ko Francija izkazuje globoko spoštovanje spominu pokojnega kralja Aleksandra I. prosi Vaše kraljevsko Visočanstvo, da bodi pri Nj. Vel. kralju tolmaka globokega in trajnega prijateljstva, ki veže francoski in jugoslovanski narod. — Albert Lebrun.

Romanski zunanji minister Antonescu skozi Ljubljano

Ljubljana, 9. oktobra.

Dodatno k našemu poročilu sporočamo še naslednje:

Romanski zunanji minister gosp. Antonescu je potoval skozi Ljubljano ob 22.48. Na kolodvoru ga je pozdravil gosp. ban dr. Marko Natlačen, ki je izročil g. ministruvi soprogi šopek cvetja.

Na poti iz Rakeka do Ljubljane je dal gosp. minister sledečo izjavo:

»O vaši deželi sem zelo očaran in srečen sem, da bom mogel zopet videti gosp. dr. Stojadinovića, s katerim sem imel zelo prirčne stike v Bukarešti in Bratislavi. Sodelovali smo vsi skupaj v najlepšem prijateljstvu in od tedaj imam najlepše spomine od vseh estankov z njim. V resnici sem srečen, da ga bom zopet videl in ga obvestil o tem, kar smo delali v Zenevi. Šel si bom posebno v čast in dolžnost, da se poklonimo princu Pavlu jugoslovanskemu.«

Ker so borze zaprte, bo NB izdajala bankam potrebne devize

Belgrad, 9. okt. AA. Ker borze v Jugoslaviji niso delovale v petek in tudi v soboto 10. t. m. ne bodo, bo Narodna banka, da pokrije potrebe deviz, izdajala 10. t. m. neposredno pri svojih okenih v Belgradu pooblaščenim bankam vse količine deviz, kolikor jih potrebujejo za svoje klijente. Prav tako bosta tudi podružnici Narodne banke v Zagrebu in Ljubljani krili 10. t. m. pri svojih okenih povpraševanje pooblaščenih zavodov po devizah. Vse transakcije pri okenih se morajo v ponedeljek 12. t. m. izvesti preko borz. (Iz Narodne banke kraljevine Jugoslavije.)

Gospodarska MZ

Bukarešta, 9. oktobra. c. Danos je bilo sestavljeno besedilo sporazuma, ki ureja sodelovanje med donavskimi družbami za prevoz. Sporazum velja za države Male zveze in je bil sprejet na sestanku gospodarskega sveta držav Male zveze.

Belgrajske vesti

Belgrad, 9. okt. m. Iz južno Srbije poročajo, da je tamkaj divjalo silno neurje ter so hudo-urniki zasuli železniško progo Vladičin han. Zeleniška proga je bila radi tega prekinjena za nekoliko ur.

Ljubljana spominu velikega kralja

Ljubljana, 9. okt. 1936.

9. oktober je za Slovence, enako kakor za vsa jugoslavija, dan, ko se ves narod polopi v globoko žalost in v spomin na oni tragični dogodek pred dvema letoma, ko je pod kroglu morila padel naš veliki kralj Aleksander I. Zedinitelj. Spomin na tega velikega vladarja, ki je privedel vso državo iz hrupa bojnih viharjev v mirno delovno dobo, ne bo med nami nikoli ugasnil. Danes smo se zavedli tudi onih težkih ur bolečine, ko smo pred dvema letoma zvedeli strašno resnico, da smo izgubili svojega vrliga vladarja.

Ljubljana je današnji žalni dan obeta v tišino in v črno. V vseh poslopjih so visele črne žalne zastave, ponekod tudi državne tribarvnice na pol droga. Utihi se skoraj vsak hrup.

Žalna slovesnost je bila davi ob 10 v stolnici. Stolni prošt g. Ignacij Nadrah je ob asistenci opravil žalne obrede. Žalnim cerkvenim obredom so prisostvovali vsi javni predstavniki ter mnogo občinstva. Med drugimi so bili v cerkvi: ban dr. Natlačen s vsemi načelniki svojih uradov ter vsem uradništvom, divizijski poveljnik general Nedeljkovič z drugimi generali in vsem častniškim zborom, mestni župan dr. Adlešič z vsem občinskim svetom in z mestnim uradništvom, vsi ljubljanski zastopniki tujih držav, zastopstvo univerze z rektorjem dr. Samcem na čelu, železniški direktor dr. Fatur, finančni direktor dr. Sedlar, poštni direktor dr. Vagaša, komisar Zbornice za TOI dr. Logar, in drugi. Zastopstvo so bila tudi razna društva, korporacije, kakor dobrovoljni rezervni častniki, gasilci in skoraj vsa narodna in prosvetna društva.

Po službi božji v stolnici je bila žalna slovesnost v pravoslavni kapelici, kjer je opravil žalne slovesnosti prota Budimir Gjorgjevič.

Vsi javni urodi so bili danes zaprti. Šolska mladina je imela žalne službe božje v raznih cerkvah, nato pa se je udeležila komemoracij v šolskih poslopjih. V vsaki šoli je po en profesor predaval o viteškem kralju Aleksandru I. Zedinitelju.

Za nočjo so vsa kino-gledališča in enako tudi drama in opera odpovedali predstave. Na Viču pa so narodna društva ob pol 8 zvečer pred spomenikom kralja Aleksandra pritrčila žalno svetčanost.

Brzjoavka bana dr. Natlačena

Ban dr. Natlačen je poslal danes naslednjo brzjoavko:

»Maršalahu dvora — Belgrad!

Ob drugi obletnici tragične smrti blagopojnega viteškega kralja Aleksandra I. Zedin-

Posledica oktobrskega snega:

Ogromna škoda v laškem okraju

Sv. Rupert n. Laškim, dne 8. okt. Tudi najstarejši ljudje se ne spominjajo tako zgodnje hude zime, kakor nas je iznenadila letos. V laškem okraju, v tako imenovanem »Urvaldu«, to je v višjih legah, sneži že od torka, 6. t. m. naprej, noč in dan; v noči od srede na četrtek je sneg par ur miroval; danes, v četrtek, pa siplje že od ranega jutra naprej kakor ob božiču. — Težki, mokri sneg je napravil in napravila nepopisljivo škodo na poljih, sadovnjakih, vinogradih in gozdih. V ponedeljek, 5. okt. so ljudje ob krasnem vremenu z velikim veseljem hitali na njive: mnogi so želi ajdo, drugi spravljali koruzo in deloma še krompir; ajdo so pustili na njivah, da bi se nekoliko osušila; a nenadni sneg v torkovi noči je vse zagrmil s mrtvaškim prtom; večina ajde, ki je letos tako lepo kazala in obljubljala dober nadomestek za skrajno slabo pšenično žetev — ajda je po večini popolnoma uničena, ker požeta je preveč občutljiva za morkoto. Sneg, sedaj že do metra visok, je pokril korenje in repo, ki je seveda še vsa v zemlji; gospodinje z grozo gledajo v naslednje dni, kaj bo, ko ne bodo imeli, zlasti pitanim prašičem dati nobene krme več. — Nepopisljivo škodo pa povzroča prezgodnji sneg na sadnem in gozdnem drevju: groza spreletava človeka, ki mora ven na polje in cesto, pa sliši, kako poka in hrešči uničeno drevje: ker so drevesa večinoma še vsa v listju, se mokri sneg prijemlje v velikanski teži

Romunski zunanji minister Antonescu v Ljubljani

Ljubljana, 9. oktobra.

Davi sta dospela z belgrajskim brzovlakom v Ljubljano fiskovni ataše romunskega poslanstva g. Hirsu in tajnik našega zunanjega ministrstva g. Sečerovič, ki sta se nato odpeljala proti Raketu. Tam sta zvečer sprejela romunskega zunanjega ministra g. Antonescu, ki se je vrnil iz Zeneve ter bo jutri obiskal ministrskega predsednika in zunanjega ministra dr. Milana Slojadinoviča, s čimer mu vrne nedavni obisk v Bukarešti. Romunski zunanji minister se bo z našim ministrskim predsednikom posvetoval o važnih vprašanjih, ki se tičejo jugoslavije in Romunije.

V spremstvu romunskega zunanjega ministrstva so njegova gospa, dalje pomočnik ravnatelja političnega oddelka romunskega zunanjega ministrstva George Crucescu s soprogo in kabinetska šefa Nicola Ioanid in Fatulescu. Naša železniška uprava je romunskemu zunanemu ministru dala na razpolago poseben salonski voz, ki ga je čakal na Raketu in v katerem se je nočjo s Simplon-Orient ekspresom pripeljal v Ljubljano.

Na ljubljanskem glavnem kolodvoru je zvečer romunskega zunanjega ministra pozdravil ban dr. Marko Natlačen, ban pa je izročil gospe Antonescovi šopek cvetlic. Po kratkem pozdravu je romunski zunanji minister nadaljeval pot proti Belgradu.

† Banski svetnik A. Mencinger

Ljubljana, 9. oktobra.

V četrtek zvečer je v ljubljanski bolnišnici umrl g. Anton Mencinger, banški svetnik. Pokojnik se je rodil l. 1879. v Kranju. Gimnazijo je dovršil leta 1897 v Ljubljani, pravno fakulteto pa 1903 v Gradcu. Po dovršeni vojaški službi je vstopil v upravno službo ter je služboval v Krškem, v Kamniku, v Postojni, Logatcu, Radovljici in Litiji. Leta 1918 je bil imenovan za deželnega vladnega tajnika v Ljubljani. Leta 1919 je bil imenovan za okr. glavarja v Radovljici, leta 1921 pa je postal vladni svetnik. L. 1923 je bil tudi komisar mestne občine v Ljubljani. Ljubljancem je najbolj znan po tem svojem delovanju, ker je pričel veliko gradbeno akcijo. Bil je odličen uradnik ter je bil odlikovan z redom sv. Save IV. stopnje. L. 1918 se je poročil z gospo Irmo, hčerko trgovca Lebingerja iz Litije. Zapušta tri nedoletne hčerke. — Njegovo truplo so

telja se prebivalstvo dravske banovine v globoki žalosti klanja spominu nepozabnega vladarja in prisega zvestobo domovini, N. V. kralju Petru II., kakor tudi kraljevskemu domu. Prosim da tolažite to na najvišjem mestu. — Ban dravske banovine dr. Natlačen.

Komemoracija na univerzi

Na univerzi so akademiki obhajali obletnico smrti Nj. Vel. kralja Aleksandra I. s komemoracijo v zbornični dvorani. Komemoracije se je udeležil g. rektor, mnogo profesorjev, ter veliko število akademikov. Za akad. društvi Jadran in Edinstvo je govoril akademik Kutin, v imenu Akademске zveze pa stud. phil. Tušek Lojze, ki je izvajal: Tovarišice — tovariši!

Drugo komemoracijo obhajamo, odkar se je na ta dan leta 1934 zgrudil na Marsailleski ulici kot žrtev atentata naš kralj Aleksander I.

Da se tega strašnega dogodka slovesno spominjamo, imamo vzroka dovolj.

Ne le, da je rajni kralj bil nosilec najvišje državne oblasti, sankcionirane od najvišje — večne avtoritete.

Bil je tudi knez miru, ki je padel v svoji akciji za mir kot žrtev revolucionarnega zločina.

Klanjamo se duhu rajnega kralja. Klanjamo tudi zato, ker je bil živo prežet zavesti svoje stanovske, to je kraljevske dolžnosti.

Mi vemo, da se tudi največja in najsijajnejša proslava razblini brez sadu, ako ne razgiba duš v močno in vztrajno hotenje.

Zato v počaščenje spomina rajnega kralja izpričujemo svojo najtrdnjejšo voljo ustvariti v sebi in širiti v drugih

— tisto kulturo, ki je glasnik notranjega in svetovnega miru;

tisto kulturo, ki obsoja prevratne revolucionarne ideje in onemogoči njih podtalno rovarstvo;

— tisto kulturo, ki daje najsigurnejše jamstvo za točno in vestno vršenje stanovskih dolžnosti.

To je kultura, ki je blagoslov za poedinca, pa ereča za občestvo; — blagor celokupnega človeštva in poedinca države.

Za tako dokumentacijo čutimo, mi katoliški akademiki, vestno dolžnost. Saj nosimo v svojih dušah katoliški program, program vsestranskega dela za tako kulturo.

Zato ob tej svečani proslavi slovesno izjavljamo svojo zvestobo temu programu, svetiti si, da bomo tako storili največ za ideje, za katere je živel in umrl rajni naš kralj.

Aleksander je umrl — a njegov duh živi. In duh njegov naj združi nas vse, ki nas kliče v skupni boj za najvišje vrednote človeštva in domovine!

in množini vej; fisoče in fisoče jablan, češpelj in dr. je sneg naravnost razčesnil, na drugih odkomil najlepše veje, celi kupi drevja ležijo po sadonosnih na zemlji; posebno žalosten je pogled na drevje s poznimi hruškami in jabolkami, ki vise še na vejah in čakajo na žalosten konec v snegu in mrazu. — Naravnost obupen pa je pogled na vinograde, posebno na amerikanske nasade; ubogi vinogradnik, ki je letos z največjim trdom in naporom ohranil vsaj nekoliko grozdja na trdo preizkušeni trti, je še čakal na lepe dni v oktobru, ki bi naj dokončali dozorev grozdja; sedaj pa je vse upanje pokopano pod težkim snegom, ki leži nad 1 m nad trtami. Pisec teh vrst je v sredo v največji sneženi burji hitel z nekaj korajžnimi ljudmi v vinograd, da bi vsaj nekaj krasnega grozdja rešil. Trte je bilo treba najprej izkopati iz snega, otresli težke snežene klobuke na koljih in trtah, potem si prišel do uboega grozdika, ki je tako rekoč vpil in klical: reši me, usmili se me, da ne poginem v strašni sneženi ječ! Do pet ur smo držali na nad vse žalostni trgatvi, potem smo morali bežati. — V južnih krajih naše države, tako smo brali, so imeli letos rekordno ugodno žetev in letino sploh. Slovenija, posebno v severnih delih, pa je letos rekordno udarjena: žito nad vse slabo, sadja malo ali nič, jesenske pridelke nam sedaj uničuje sneg. Oblasti se bodo morale zavzeti za uboega, letos tako trdo tepenega slovenskega kmeta!

prepeljali iz mrtvašnice splošne bolnišnice v Krško, kjer bo pokopan.

Pokojniku naj sveti večna luč, žalujočim naše iskreno sožalje!

Slovenci v Zagrebu

Zagreb, 8. oktobra.

Zadnje nedeljo v septembru (27. IX.) je imelo Slomškovo prosvetno društvo v svojih prostorih redni občni zbor. Po večernicah so člani napolnili lokal in z zanimanjem sledili poročilom odbornikov, iz katerih je bilo videti uspešno delo v preteklem letu. Pa ne samo odbor, tudi posamezni odseki so pokazali zelo živahno delavnost. Prosvetni odsek je priredil 19 najrazličnejših predavanj, me dnjimi 9 s sklopičnimi slikami. Udeležba je bila vedno množevitna. Dramatični odsek je pripravil 7 iger, organiziral proslavo petletnice slovenske službe božje pri sv. Roku in povabil pevski zbor »Mirna«, ki nam je v maju priredil zelo uspešen koncert slovenskih narodnih in umetnih pesmi. Pevski odsek je skrbel za petje pri sv. Roku in sodeloval pri društvenih prireditvah v dvorani. Knjižnica je v zadnjem letu narasla za 82 knjig in obsega 422 del (slovenskih 208, srbohrv. 42 itd.). Člani so se v veliki meri posluževali knjižnice, vendar bi bilo želeli, da v bodoče še bolj segajo po društvenih knjigah. Vsa poročila so bila z odobravanjem sprejeta. Pri volitvah je bila predlagana samo ena lista in tako je bil izvoljen z malimi spremembami skoraj ves dosedajni odbor, kar je najboljšje priznanje in znamenje zaupanja od strani članov.

Prvo nedeljo v oktobru (4. okt.) pa je bilo veliko vrvenje Slovencev po Zagrebu. Ob pol 11 dopoldne so priredili »Trboveljski slavski« v Balkan kinu koncert, ki je iznova potrdil dober glas tega zbora. Vsa zagrebška kritika z velikim priznanjem govori o tem nastopu in obžaluje, da niso Zagrebčani v še večjem številu prišli na koncert. — Popoldne ob pol 3 je g. De Cecco pripeljal iz Rajhenburga 45 romarjev, ki so srečno zadeli prav lep jenski dan in si lahko ogledali važnejše zanimivosti mesta. Ob 4 popoldne pa nam je Slomškovo prosvetno društvo pripravilo lepo »Slomškovo proslavo«, ki je bila obenem tudi prva predstava v novi sezoni. Najprej je nastopil mešani zbor in ob spremljavi harmonija in klavirja pogumno in gladko odpel lepo, a težko skladbo. Sledil je kratki govor o Slomšku in njegovem pomenu za današnji čas. Najvažnejši del sporeda pa je bila Medvedova štiridejanka »Stari in mladi«, ki so jo igrali prav dobro odigrali in je njena resna vsebina mar-

Neosnovane vesti o izpraznitvi šol v vojaške surhe

Od banske uprave smo prejeli:

Po Ljubljani in okolici se širijo vesti, da bodo šole v kratkem zaprte, ker da odidejo profesorji in učitelji na orožne vaje; da bodo šole izpraznjene in v njih nameščeno vojaštvo in da bo oglašena poizkusna mobilizacija. Te vesti so docela neosnovane. Širijo se zlonamerno z namenom, da se prebivalstvo vznemiri. Proti osebam, ki bi te vesti še nadalje trosile, se bo postopalo kazensko.

Krvave sence nad Koroško

K šestnajsti obletnici nesrečnega plebiscita

Prešerna pesem koroških fantov je utihnila, odkar je legel v grob tam v solčnih Hodišah mladi pevec Mihaj Habih. Prehuda je bila bol, preveč nepričakovano je vse to prišlo... »Juhej, poj-damo v Skuf'čel« so peli Gorjanci v Hodišah, v Kotmari vasi, v Bilčovsu, v Sentilju, a najbolj so znali to pesem »hovšči publi«, saj jo je zanje zložil Pavle o Trebinje. Tudi Mihej Habih jo je zapel tisto popoldne 13. septembra v Dobu pri Loggivesi, ko je pela vsa dolina in ko je odmevalo po koroških jezerih. In šel je v Skofiče — umirat. Mlad, 30 let mu je bilo komaj; zdrav in močan, vesel in ponosen, pevec-kmet; pa je moral umreti od roke sosedu Aleša, ki je bil tudi mlad in zdrav in močan, ki je bil slovenske matere sin, kakor on. In tudi Medja, ki je avetil, ko je Aleš ubijal, je bil slovenske matere sin, in so bili slovenskih mater sinovi vsi oni sosedje, ki so mislili, da je prav, da Slovenec na Koroškem ubija Slovence. In so slovenskih mater sinovi tudi oni v Celovcu, ki so nahujskali na Koroškem Slovence na Slovence, da oba delata tlako tujcu, da mu odpirata zaklade stare svoje lepe zemlje. Grozno je to prokletstvo renegatstva, nemškutarije, ki tiči na Koroško, sramotno je kot žig na čelu Kajnal Sejali so sovrastvo, želi so kri, želi so smrt!

Krvave sence so legle na koroške doline in na jezera, ki so utihnila, kakor je utihnilo veselje v slovenskih domovih ob njih...

Založno je v teh domovih, kakor je bilo žalostno pred 16 leti, ko se je po prekratkih dneh svobode začel križev pot koroških Slovencev, ki še danes ni končan, ki mu ne vemo konca; je li to, kar doživlja naš narod na Koroškem šele začetek, ali je najhujše že prestano? Naj bo, kakor Bog hoče! Naši koroški bratje in mi vsi, ki gledamo njihovo ponižanje, smo prepričani, da ideja, ki ustvarja mučenika, zmaguje; mi vsi vemo, da je potrebna pot na Kalvarijo! Neznaten in neznan je bil Mihej Habih, ko je bil pevec med pevci na Hodišah, ko je bil kmet med slovenskimi kmeti na Koroškem. A ko se je zgrudil v Skofičah pod udarci zapeljanega, slepega brata — odpadnika, se je vzdignil nov križ na koroški Golgoti in daleč naokoli je bilo vidno trpljenje in umiranje Miheja

ZAGREBAČKI ZBOR

XXVI. MEDNARODNI

VELIKI SEJEM

UZORCEV

17.—26. X. 1936

Običajni popust na železnih in parobrodih z v naprej nabavljenimi legitimacijami od 12.—31. X.

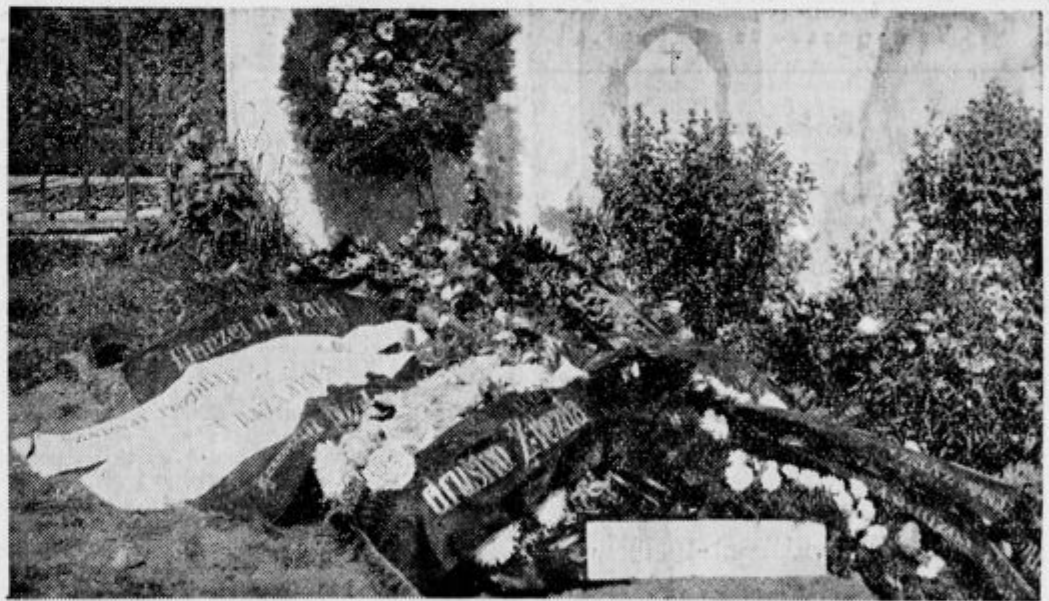
Habiha. Ves narod se je zbral okoli njega in strme obnemel.

Obnemeli so tudi v Celovcu. Niti besedice o tem groznem zločinu niso prinesli celovski, niti drugi avstrijski nemški listi. Ali jih je postalo sram, ali so uvideli vso nesrečo v vseh njenih posledicah, ki jo je prinesla nad Koroško njihova nemoralna, modernega kulturnega naroda nevrredna politika?

Aleš, Aleš, kje je Mihej, Tvoj brat?...

† Mihej Habih, pevec iz Rut nad Hodišami, član prosvetnega društva »Zvezdec iz Hodiš, med svojima sestrama.

Grob † Mihe Habiha na pokopališču na Hodišah nad Vrbskim jezerom.

Kakor v detektivskem filmu:

Trgovski pomočnik z lasuljo

Ljubljana, 9. oktobra 1936.

Časi niso ravno rožnati, kupna moč konzumentov se kar noče zvišati, zato ni čudno, da bijejo tudi ljubljanski trgovci med seboj hud boj za obstanek. Konkurenca postaja čedalje hujša, a dokler se giblje v mejah lojalnosti in zakonitosti, nima nihče proti njej, tudi oni trgovci ne, ki so zaradi te konkurence prizadeži. Saj je konkurenca največkrat samo plod podjetnosti in velikopoteznosti posameznikov.

Naravnost klasičen in po svojem okolju kar dramatičen primer tako zvane »nelojalne konkurence«, pa je v četrtek zvečer imela priliko videti pešička ljudi v manufakturni trgovini Dragotina Štembergerja, po domače »Pri bacu«, Pred Skofijo.

Okoli pol 6 zvečer je v to trgovino stopil neznanec z dolgimi, že nekoliko osivelimi brki in lasmi ter naočniki na nosu. Po vsem videzu je moral biti že kar čedno število križev na rami. Trгоvec je uslužno priskočil in mu začel streči kar sam. Neznanec se je zanimal za razno blago,

— Pri zaprtju, molnjah v prebavi vzemite jutraj na prazen želodec kozarec naravne »Franz losel grenčice«

sikomu segla v srce. Poleg že preizkušenih igralcev smo videli tudi nekaj novih, ki so popolnoma nadomestili vse one uhajče, kateri mislijo, da bo brez njih društvo shiralo. Med odmorami smo slišali tudi dve Slomškovi pesmi: Pemečev Adolf je koražno povedal o »Glasem zvončku naše vestie«, Kramarjeva Angelca pa resnico, da »Bog za vse skrbi«.

Razšli smo se z željo, da bi nam društvo zopet kmalu pripravilo podoben užitek.

izpraševal po cenah in si izbral precejšen kup blaga, ki so mu ga v trgovini lepo zavili, kakor se to pač spodobi. Trgovcu pa se je neznančev vedenje zazdelo nekoliko sumljivo in začel ga je neopaženo motriti od strani. Posebno neznančevi brki in lasje so ga bodli v oči. Kar na lepem mu je šinila v glavo misel, da s temi brki in lasmi nekaj ni v redu — in odločil se je za korak, ki je bil sicer dokaj riskanten, a posledice so bile presenečljive. Bliskovito je namreč iztegnil roko, zgrabil neznančeve brke in lasje — in izkazalo se je, da je bil njegov sum utemeljen. Neznaneč, še pravkar častljiv starček, se je v hipu spremeni v mladega moža...

Ko je neznanec videl, da je razkrinkan, je izkoristil vsesplošno zmešnjavo, pustil zavitke na mizi in se spustil v beg. Na sadnem trgu pa ga je stražnik, ki je bil prepričan, da ima pred seboj tat, prijel in legitimiral. In je tedaj dognal, da je domnevni tat uslužben kot trgovski pomočnik v neki trgovini v bližini mesarskih stojnic. Ko ga je stražnik pozneje vprašal, čemu vsa ta komedija z lasuljo in brki, je aretiranec izpovedal, da je po nalogu svojega šefa tako maskiran hodil po trgovinah nakupovat, oziroma vohant za cenami itd. Brat trgovca Štembergerja je na podlagi te izpovedi odnesel zavitke z nakupljenim blagom k omenjenemu trgovcu v bližini mesarskih stojnic in zahteval, da poravnata račun. Trгоvec je priznal, da je aretiranec uslužben pri njem — več pa bo dognala preiskava.

Vsekakor je opisan primer značilen za čas, v katerem živimo, in odkriva čudne perspektive konkurenčnega boja. Način, kako je trgovski pomočnik hodil po trgovinah na kupovait, spominja na pravcato detektivsko romantiko v filmu, le da v tem primeru ozadje ni prav nič romantično, ampak hudo, hudo realno.

Drobne novice

Jubilej staroste slovenskih učiteljev

Dev. Mar. v Polju, 8. okt.

Včeraj je dopolnil v krogu svojih dragih 90 let svojega življenja g. Fran Kavčič, nadučitelj v pokopju pri Dev. Mar. v Polju. Jubilar g. Kavčič, ki bo menda tudi najstarejši v fari, je gotovo najstarejši med učitelji v Sloveniji. Rojen je bil 7. okt. 1846 v vasi Ledine, občini Zarje, ter je dočel učiteljske v Idrji. Učiteljeval je v Semicu v Beli Kraljini, nato v Dragatušu, od tam pa je prišel na šolo v Dev. Mar. v Polju, kjer je služboval nad 30 let. Malo pred svetovno vojno je šel v zaslužni pokoj. Iz prvega zakona žive še tri — lepo prekrbljene hčerke, ki mu nad vse ljubeznivo strežejo.

Castiljni starček je bil v Polju dolgo vrsto let tudi organist in pevovodja. Še žive pevke, katere je on vežbal. Naš jubilar je živel ves za šolo in svoj poklic. Cele generacije so šle skozi njegovo šolo. Živo se še spominjamo njegovi nekdani učenci toplih, očelovskih nauk, ki nam jih je polagal v srca na življenjsko pot. Nikdar ni rabil palice. Zadoščevala je njegova prepričevalna beseda in pogled, da je osvojil še tako nemirno otroško dušo. Čimbolj reven na umu, čimbolj socialno šibkih staršev je bil učenec, tembolj mu je bil pri sreči, tembolj se je zanj zavzel tudi izven šole. Izven šole je revnim družinam pisal prošnje za podpore, se zavzemal pri oblastih zanje. Kjerkoli je mogel, je pomagal. Bila ga je sama dobrota. Vedno skromen in skrit in tak je še danes.

Nad pol stoletja je pri nas v Polju, ki se mu je priljubilo. S Poljem se je združil, v Polju hoče počivati in umreti. Ko je bil upokojen, si je s svojimi skromnimi prihranki zgradil svoj domček blizu šole, kjer imajo tudi hčerke dosmrtno stanovanje, kjer mu na najljubeznivejši način strežejo in lajšajo starostne nevedčnosti. Ne smemo pa zamolčati, da naš svoločni jubilar še nikoli ni zamudil sv. maše. Vidi in bere še brez očal. Dobričina in vesele npravi je še danes, kakor je bil vedno.

Za 90-letni jubilej, ki ga je v ožjem krogu obhajal, so mu prišli čestitati domači g. župnik Müller, celokupni učiteljski zbor domače šole, šolarji-pevci so mu zapeli štiri priljubljene pesmi, štiri deklice pa so mu izročile lepe simbolične šopke štirih letnih časov — in temu primerno deklamirale.

Cestitkam fanarom se pridružujemo tudi še posebej vsi njegovi nekdani učenci z željo in prošnjo: Bog ohrani jubilara še do skrajnih mej življenja!

Blago za

**moške
suknje!**

Največja in najlepša
izbera in najsolid-
nejše cene!

A. Žlender

Ljubljana - Mestni trg 22
Vas postreže najbolje!

Koledar

Sobota, 10. oktobra: Francišek Borgia, spoznavalec; Daniel in tovariši, mučenci.

Novi grobovi

† V Ljubljani je mirno v Gospodu zaspala gospa Antonija Ravnikar, roj. Založnik, žena cerkovnika trnovske župne cerkve. Pogreb bo danes ob 2. popoldne. Naj ji sveti večna luč! Zalujočim naše iskreno sožalje!

Da!

ZOPET NOVOSTI
ZA DAMO IN GOSPODA

MANUFAKTURA

Soiran

— Na Šmarni gori bo jutri v nedeljo v slučaju ugodnega vremena popoldansko opravilo ob pol 15, na kar posebej opozarjamo ljubljanske izletnike.

— Na Jesenicah bo v nedeljo samo odkritje spomenika kralja Aleksandra I., odpade pa blagoslovitev temeljnega kamna gasilnega doma in razvije prapora »Soča«.

— Čebelarjem! Čebelarско društvo v Ljubljani obvešča vse svoje člane, da je prišel, po pordnevnih zamudi, ki je bila povzročena v tovarni, sladkor za jesensko pitje čebel. Sladkor se dobi v Društveni čebelarji v Ljubljani, Tyrševa cesta 21 po običajni ceni. Denar za sladkor je poslati naprej po položnici št. 11.066 na Čebelarско društvo.

— Vsi, ki mnogo jedo in stalno sede in trpe zaradi tega prav pogosto na trdi stolici, naj pijejo vsak dan čašo naravne »Franz-Josefove« grenke vode, ki se mora poprej segreti. Davno preizkušena in priznana »Franz-Josefova« voda se odlikuje po svojem sigurnem učinku in prijetni porabi.

Ogl. reg. S. br. 20474/35.

— Za spomin Vernih duš priporoča Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani cerkvenim zborom: Foerster A., Op. 80: Misa pro Defunctis za štiri-glasni moški zbor, 8 Din. Hladnik Ig., Op. 52: Requiem za en glas in orgle, 16 Din. Hladnik Ig., Op. 34: Misa pro Defunctis za trigrasni mešan zbor ali za en glas z orglami, 10 Din. Kokošar I., Requiem za en glas in orgle, 12 Din. Mav Alojzij, Requiem za en glas in orgle, 16 Din. Premrl St., Requiem za en glas in orgle, 20 Din. Vodopivec V., Requiem za en glas in orgle, 28 Din. Vurnik M., Requiem za en glas in orgle, 15 Din. Premrl

St. Usmili se me Bog (po koralu) za mešani ali enoglasni zbor, 25 Din. Foerster A., Sedem pogrebnihi pesmi za mešan zbor, 10 Din. Jobst A., Tri nagrobnice za moški zbor, 5 Din. Hafner Lovro, Blagor jim. Deset nagrobnic za moški zbor, 12 Din. (Novo.) Marolt F., Dvajset nagrobnic za moški zbor (domačih in tujih skladateljev), 20 dinarjev.

— Prepovedan tisk. »Službene novine« št. 233 objavljajo, da je drž. pravdnstvo v Zagrebu prepovedalo prodajati in razširjati št. 33 in 39 tednika »Radniške novine«, ki izhajajo v Zagrebu.

— Vid Vaš b oči si obvarujete le z optično čistimi bruskami stekla, katere si nabavite pri strokovnjaku Fr. P. Zajcu, izprašanemu optiku. Stari trg 9, Ljubljana.

Matineja kina Union
Johnny Weissmüller
Tarzan in njegova družica
Danes ob 14-15 in jutri ob 11. dopoldne po globoko znižani ceni: 3-50 in 5-50 Din.
Na tisoče divjih zveri: Levi, nosorogi, sloni!

Ljubljana

● Maša za turiste in izletnike bo v Vzemni zavarovalnici jutri in poslej ob nedeljah in praznikih ob pol sedmih.

● Krščansko žensko društvo ima svoj redni občni zbor v sredo, 14. oktobra ob 17 v Akademskem domu. Pridite p. n. članice in druge sodelavke, da čujete poročilo o društvenem delovanju in da skupno sestavimo načrte za delo v bodočem poslovnem letu. Z obnim zborom je združeno predavanje g. upraviteljice Anice Lebarjeve »Apostolat sodobne žene«. Pridite! — Odbor.

● Kino Matica. Zaradi nepričakovane nastopa mraza je obiskovalce Kina Matice v dvorani zeblo, ker še ni bila končana nova centralna kurjava. Od danes naprej pa bo dvorana vedno dobro kurjena, kar sporočamo vsem cenjenim obiskovalcem.

KINO
Današnji sporedi

22-21 UNION
Grad Hubertus
Po Ganghoferjevem romanu

27-30 SLOGA
Idol opere Premiera
Poje prvak tenorjev Nino Martini

21-24 MATICA
Helena Premiera
Sence preteklosti
LOUISE ULLRICH, GUSTAV DIESSL

Predstave ob 16., 19. in 21. uri

● Katoliško prosvetno društvo v Sp. Šiški vabi vse člane, da se polnoštevilno udeležijo rednega občnega zbora, ki bo v ponedeljek, 12. t. m. ob 8 zvečer v samostanski dvorani. — Odbor.

● Dober pevec ali pevka pride do izraza le v akustično dobro urejeni dvorani. Najbolj akustična dvorana za kino je na novo preurejena dvorana kina Kodeljevo. Če se še niste, prepričajte se danes ali jutri, ko v njej poje slavna pevka newyorške Metropolitan opere Grace Moore.

● Slomškova proslava na Kodeljevem. Salezijanska prosveta — ženski odsek — priredi v nedeljo, 11. t. m. ob 7 zvečer v svoji društveni dvorani za člane in članice prosvete in prijatelje salez. dela na Kodeljevem akademijo na čast velikemu sinu Slovenije — Antonu Martinu Slomšku.

● Mladinski instrumentalni koncert prirede v nedeljo ob pol petih popoldne v Ljudskem domu v Mostah mali gojenci iz šole g. Beuermann, ki s svojimi učenci v starosti 7—14 let v nedeljo prireja v Mostah že svoj tretji koncert te vrste. Prav toplo vabimo vse prijatelje lepe mladinske glasbe!

KINO KODELJEVO Telefon 31-62
Danes ob 20-30 in jutri ob 16, 18 in 20-30 uri
Najlepši film z Grace Moore
Cilju nasproti

● Društvo »Feniksovih« zavarovancev v Ljubljani ima svoj ustanovni občni zbor danes, v soboto ob 8. zvečer pri Mikliču. »Feniksovi« zavarovanci vabljani.

● Reji malih živali prirede skupen izlet v nedeljo, dne 18. oktobra z vlakom ob 7.24 zjutraj v Kočevje na obisk tamkajšnje razstave malih živali. Povratek z večernim vlakom. Predvideni so krajši izleti v okolico. Stroški vožnje v obe smeri in kosila so 40 Din. Prijave sprejema Zveza, Ljubljana, Karunova ulica 10. Vabljeni so tudi uredniki-poročevalci!

● Okrog 50 letnega, vestnega, marljivega in perfektnega knjigovodjo-bilancista, dopisnika v slovenskem, srbohrvatskem, nemškem, italijanskem in francoskem jeziku, ki je ostal nenadoma brez zaposlenja, priporočamo cenj. trgovcem, tovarnam, podjetnikom itd. Naslov pove uredništvo »Slovenec«.

● Opozarjamo osebe, ki so dne 7. t. m. (v sredo) med 17 in 18 izvabile s seboj mladega psa, nemškega ovčarja, popolnoma črne barve, pred klasično gimnazijo in Narodnim domom ter ga odvedle proti Tivoliju in Bleiweisovi cesti, da ga takoj vrnejo lastniku: Cesar, Gospodstva 10-1.

● Večerni trgovski tečaj pri Trgovskem učnem zavodu v Ljubljani, Kongresni trg 2-II., vpisuje dnevno od 9—pol 13 in od 16 do 18. — Pričetek pouka dne 15. oktobra.

Za učence bežigradske osnovne šole bo otvoritvena služba božja v nedeljo, dne 11. oktobra ob 8 v cerkvi sv. Franciška v Sp. Šiški. Po sveti maši odidejo učenci k blagoslovitvi nove šole, ki bo ob 9. Reden pouk na tej šoli se prične v ponedeljek, dne 12. oktobra ob 8 zjutraj.

Belgrad žaluje za kraljem

Glej poročila na drugi strani.

Belgrad, 9. oktobra. m. Ob drugi obletnici tragične smrti vitezkega kralja Aleksandra I. Zedinitelja je naša prestolnica zopet izpričala svojo globoko privrženost in vdanost narodni dinastiji Karadjordjevičev, ter dala vidnega izraza žalosti in potlosti za blagopokojnim kraljem. Vsi državni in samoupravni uradi ter občinstvo je v znak žalosti za pokojnikom izobesilo državne zastave na pol droga. V vseh državnih in samoupravnih uradih je delo počivalo ves dan. Trgovine so bile v znak žalosti zaprte dopoldne. V teku dneva in včeraj so vsa narodnoobrambna društva prirejala komemoracije za blagopokojnim kraljem. Med temi društvi je tudi tukajšnje Prosvetno društvo priredilo komemoracijo, kateri je prisostvoval minister dr. Krek, celokupno članstvo Prosvetnega društva in veliko število ostalih belgrajskih Slovencev. Na komemoraciji je imel spominski nagovor ob drugi obletnici kraljeve smrti društveni predsednik dr. Bizjak. Za njim je govoril Franc Smodej o koroškem plebsitu.

V teku dopoldneva so bile po vseh cerkvah in molitnicah žalne službe božje in svečanosti. V katoliški cerkvi je bila žalna svečanost ob 9 dopoldne. Prisostvovali so ji predsednik senata dr. Tomašič in zastopnik kr. vlade kmetijski minister Stankovič, poštni minister dr. Kaludjerčič, minister za telesno vzgojo dr. Roglič in minister brez portfelja dr. Krek. Navzoči so bili tudi zastopniki vojnega ministra ter zastopniki ostalih ministrstev. Pri žalni svečanosti je pel na koru pevski zbor »Prosvetnega društva« ter je dovršeno odpel Premrlovo »Miserere« ter Jenkovo »Blagor mu«. Ob 11 je bila žalna služba božja v saborni cerkvi, ki so ji prisostvovali kr. namestnika dr. Stankovič in dr. Perovič, predsednik senata in narodne skupščine, celo-

kupna kr. vlada, kraljevi adjutanti, bivši predsedniki vlad in bivši ministri, diplomatski zbor z vojnimi atašaji ter višje uradništvo vseh ministrstev. Službo božjo je opravil sam patrijarh Varnava, ki je po končanih obredih imel spominski govor o blagopokojnem kralju.

Na Oplencu

Istočasno je bila služba božja za pokojnim kraljem tudi v dvorski cerkvi na Oplencu, kamor so se zgrinjale velike množice naroda iz okoliških krajev in iz Belgrada. Verskim obredom v dvorski cerkvi na Oplencu so prisostvovali kralj Peter II., kraljica Marija, romunska kraljica-mati Marija, kraljevič Tomislav in Andrej, kneginja Olga, knez-naměstnik Pavel, knez Nikola, oče kneginje Olge, velika kneginja Jelena in princ Nikola, vzgojitelj kralja Petra Jeremija Zivanovič, poveljnik kr. garde, general Aleksander Stankovič ter dvorni dami. Do Mladencova so se udeleženci pripeljali z dvornim vlakom, od tu do Oplenca pa z avtomobilom. Prihod kraljeve družine na Oplenac je pozdravila četa pehote kraljeve garde z zastavo ter godba kraljeve garde s sviranjem državne himne. Po prihodu kraljeve družine na Oplenac so se takoj pričeli verski obredi, med katerimi je topništvo kr. garde izstrelilo častno salvo. Po verskih obredih se je duhovščina kakor tudi kraljeva družina podala v grobnico, kjer so se verski obredi nadaljevali. Grobnica kralja Aleksandra I. je bila danes popolnoma zasuta s cvetjem in venci, med katerimi so bili najlepši venci, ki so jih poslali na grob bolgarski kralj Boris in kraljica Ivana ter predsednik francoske republike Lebrun in predsednik francoske vlade Leon Blum. Manom blagopokojnega kralja se je ob 4 popoldne poklonila celokupna kr. vlada, zatem pa predsednik senata in skupščine.

S trnjem posuta pot in pestri življenski roman mlade violinistke HELENE GALL

FILM, KI JE MNOGO LEPŠI OD NEPOZABNE »REGINE«

HELENA **LOUISE ULLRICH - GUSTAV DIESSL**

Premiera tega krasnega filma je danes v **Elitnem kinu Matica**

KRSTNA JUGOSLOV. PREDSTAVA JE DANES V LJUBLJANI

Slovenščina v ustavi in življenju

Člen 3. sedaj veljavne ustave pravi: »Službeni jezik kraljevine je srbsko-hrvatsko-slovenski.«

Menda je ta člen dovolj jase in ne potrebuje razlage, v življenju pa se dogajajo stvari, ki jih človek iz ustave same ne more razumeti in potrebujejo ukora in — popravka. Če hodiš po državi, večkrat naletiš na službena naznanila, ki so pisana samo v srbsko-hrvatskem, pa tudi samo v srbskem ali samo v hrvaškem jeziku. Znotraj države se ta dva jezika večidel vrstita po krajih in običajnem jeziku prebivalstva — kar je edino pametno in po smislu ustave — pri nas pa se uporabljata oba hkrati v cirilici in latinici in — brez slovenščine. Na železnici, po kolodvorih in vozovih je vse polno napisov in svari, na katerih ne najdeš ustavnega službenega jezika. Taki napisi govore o cenah vozovnic, o različnih vrstah vlakov, o nevarnosti prezgodnjega odpiranja vrat in stegovanja skozi okno, o uporabi zasilne zavore itd., pa samo v srbsko-hrvatskem jeziku, čeprav je službeni jezik kraljevine srbsko-hrvatsko-slovenski. In taka naznanila o menda službena, saj jih ne daje dober prijatelj, ki bi popotnike rad obvaroval nesreče, ampak oblast. Kdo si torej upa že nekaj let tako prirezovati službeni jezik in to baš za slovenščino? Ali ne plačujemo dovolj visokih davkov, kdo za te naše milijone upa kljub jasnemu določilu ustave nabavljati samo srbsko-hrvatske napise in jih pošiljati k nam?

Na ljubljanskem kolodvoru so postavili nekaj stroj za prodajanje peronskih vstopnic. Navodila za uporabo so samo v srbsko-hrvatskem jeziku in ker tak stroj najbrž ni bil izdelan samo za Ljubljano, ampak etoje po vseh večjih kolodvorih, bi mogel iz jezika teh navodil sklepati, da Slovencev sploh ni v državi — pač, ta, ki stoji v Ljubljani, ima ob strani napis, »Peronske karte«, s čimer naj bi bilo členu 3. ustave zadoščeno. Ni pa za Slovence navodil, kako naj se ta stroj uporablja. Ali naj se to pravi, naj se ga Slovenci ne poslužujejo in naj se še naprej gnetejo za to malenkost pri blagajniškem okencu, kar se tudi dogaja, ker so užaljeni, da so potisnjeni tako ob stran, kljub temu, da tolikokrat elišijo in berejo, da so državni narod in naj se v državi počutijo domače? Zato naj ravnateljstvo tisti stroj odstrani na račun ti-

stega, ki je mislil, da more naš narod zaradi njegove krotosti javno prezreti, zasebno pa morda celo prezirati.

Pred kratkim smo obhajali 60 letnico Rdečega križa. Za to priložilo, ki je bila prav za prav samo 60 letnica srbskega, ne jugoslovanskega Rdečega križa, so bile izdane posebne znamke z napisom »Za crveni kret« v cirilici, in »Za crveni kret« v latinici, in »Pour la croix rouge« v latinici. Ali je to »službeni jezik kraljevine«? In vendar so bile te znamke tudi v našem delu kraljevine obvezne, čeprav bi z njih nihče ne mogel spoznati, da so tudi Slovenci v državi!

Ministrstvo za trgovino je te dni razposlalo obrtnim združenjem »Uredbo o sodiških dobrih ljudi« — kratko in malo samo v cirilici. Ministrstvo je menda oblast in pošiljanje obvezne uredbe strokovnim združenjem je tudi službeni posel, službeni jezik kraljevine pa je srbsko-hrvatsko-slovenski, po ustavi, življenje pa gre trmasto drugo pot. Slovenci takih krivih potov ne moremo potrditi, zato so nekatera združenja uredbo že vrnila z opombo, naj se jim pošlje tudi v slovenskem jeziku.

Kaj nam Slovencev pomaga, ako nas ob slavnostnih prilikah hvalijo, da smo najbolj izobražen, najbolj kulturn, najbolj discipliniran in ne vem kako odličen narod še, ako ob vsakdanjih prilikah vidimo, da je ta narod ob vsaki delitvi dejanskih priznanj in dnevnih dobrot državne organizacije zapostavljen. Za naš položaj ni važno, kaj nam govore, kako nas tolažijo in kako nas med štirimi očmi hvalijo, važno je le to, kako se mi počutimo. Mi pa čutimo, da smo službeno in javno večkrat zapostavljeni in nepoznani; zgoraj omenjeni dogodki, ki pa še niso vsi, kažejo, da to občutje in iz bolestone prenapetosti. Če dejansko nosimo bremena, ki so nam predpisana po ustavi, imamo tudi pravico do dejanskega priznanja po ustavi. Zato mora biti vsak službeni razglas na pločevini ali na papirju pisan ali po črki ustave v srbsko-hrvatsko-slovenskem jeziku ali pa po smislu ustave, ki ga je praksa že zdavnaj sprejela in uveljavila v srbskih pokrajinah in srbskem, v hrvaških in hrvaškem, v slovenskih pa v slovenskem jeziku. Prej nas ni mogoče prepričati, da smo v državi to, kar hočemo biti.

Senzacija za našo glasbeno Ljubljano!

Tenorist, ki ga imenujejo naslednika slavnega Carusa

Nino Martini poje arije iz oper **Puccinija**

Masseneta, Leoncavella

V VELIKEM OPERNEM FILMU

IDOL OPERE

PREMIERA V „KINU SLOGI“

Zadnja pot mladega akademika

Ljubljana, 9. oktobra.

Danes ob 4. popoldne so tovariši pospremili k večnemu počitku prekmurskega akademika Grabarja Gezo. Številni venci so pričeli, kako priljubljen je bil pokojni v akademskih vrstah. Spreveda, ki ga je vodil dekan teološke fakultete g. prof. dr. Erlich ob asistenci g. Račuh in pokojnikovega tovariša g. Jegliča, se je udeležilo nad 200 akademikov. Pogrebi so celo pot molili rožni venec za pokojnega duše rajnega tovariša, ki jim je bil vedno zgled zavednega in neustrašnega katoliškega akademika. Za krsto so stopali v globoki žalosti pokojnikovi starši in sorodniki, ki jih ob težki izgubi tolaži samo vera, ki je tudi pokojnika vodila na vseh njegovih potih. Ob odprtem grobu je najprej izpregovoril g. dekan dr. Ehrlich, nato pa se je v imenu prekmurskih študentov in »Stražarjev« poslovil od njega tovariš Pavel Berden, v imenu J. K. A. D. Zarje pa predsednik tov. Srebre Beno. Člani akademskega zbora so z globokim sočutjem zapeli pred mrtvašnico »Beati mortui«, nato pa še dve žalostinki v kapeli na pokopališču in ob grobu.

Pokojnik je bil vse svoje kratko življenje zgled pridnega akademika, vsekakor je bil med prvimi dijaki v svoji družbi. Bil je silno nadarjen, zlasti za jezike, s pridnostjo in vztrajnostjo pa je svoje talente razvil do zavidanja vredne višine. Versko življenje je gojil v vsej globokosti, saj so ga tovariši skoro dnevno videli, s kakšno pobožnostjo je prejemal svete zakramente. Svoje versko prepričanje je ob vsaki priliki tudi javno pokazal z vsem ponosom.

V katoliških vrstah ga bodo težko pogrešali. Počivaj v miru, blaga duša!

Blago za

**damske
plašče!**

Največja in najlepša
izbera in najsolid-
nejše cene!

A. Žlender

Ljubljana - Mestni trg 22

Vas postreže najbolje!

Banjaluka, 9. okt. m. Minister za gozdove in rudnike Djura Jankovič je bil včeraj na shodu JRZ v Klužu. Na shodu je med drugim minister Jankovič izjavil, da stoji JRZ tudi v tej banovini čvrsto in da bo ob nedeljskih občinskih volitvah doživela velik uspeh.